

Predmet C-485/19

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

25. lipnja 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Krajský súd v Prešove (Slovačka Republika)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

12. lipnja 2019.

Tužitelj:

LH

Tuženik:

PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

Predmet glavnog postupka

Tužba potrošača kojom zahtijeva od vjerovnika povrat 1500 eura zajedno s kamatama zbog nepoštenih odredaba sadržanih u ugovoru o potrošačkom kreditu.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Krajský súd v Prešove (Okružni sud u Prešovu, Slovačka Republika; u daljnjem tekstu: Okružni sud u Prešovu) upućuje u skladu s člankom 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije dva prethodna pitanja o primjeni roka zastare, primjeni tereta dokazivanja i metodi usklađenog tumačenja u području potrošača, s obzirom na članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, na načelo djelotvornosti i na izravan učinak Direktive 2008/48.

Prethodna pitanja

A.

- I. Treba li članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: članak 47. Povelje) i, implicitno, pravo potrošača na djelotvoran pravni lijek tumačiti na način da mu se protivi pravno pravilo - navedeno u članku 107. stavku 2. Občianský zákonník (Slovački građanski zakonik) o zastari prava potrošača u objektivnom zastarnom roku od tri godine - prema kojem pravo potrošača na povrat pozajmljenog iznosa, koje proizlazi iz nepoštene ugovorne odredbe, zastarijeva i u slučaju u kojem sam potrošač nije u stanju provjeriti nepoštenu ugovornu odredbu te takva zastara nastupa i u situaciji u kojoj potrošač nije bio svjestan nepoštenosti ugovorne odredbe.
- II. Ako je pravno pravilo o zastari prava potrošača u objektivnom roku od tri godine, unatoč nedostatku svijesti potrošača, u skladu sa člankom 47. Povelje i načelom djelotvornosti, sud koji je uputio zahtjev u tom slučaju pita:

protivi li se članku 47. Povelje i načelu djelotvornosti nacionalna praksa na temelju koje je na potrošaču **teret dokazivanja** činjenice da su osobe koje rade za vjerovnika **bile svjesne** da on povređuje prava potrošača, odnosno da su u predmetnom slučaju **bile svjesne** da je vjerovnik, ne utvrdivši precizno efektivnu kamatnu stopu (EKS), povrijedio pravno pravilo, kao i teret dokazivanja činjenice da je, u tom slučaju, zajam **beskamatan** i da je vjerovnik naplatom kamata ostvario stjecanje bez osnove.

- III. U slučaju negativnog odgovora na pitanje iz točke A. točke II., vezano dakle za koje osobe, između upravitelja, članova i trgovačkih zastupnika vjerovnika, potrošač mora dokazati svijest navedenu u pitanju iz točke A. točke II.
- IV. U slučaju negativnog odgovora na pitanje iz točke A. II., koji **stupanj** svijesti je dovoljan za postizanje cilja, odnosno za **dokazivanje namjere** pružatelja u odnosu na povredu predmetnog pravila na financijskom tržištu.

B.

I. Protivi li se učincima direktiva i odgovarajućoj sudskoj praksi Suda Europske unije, kao što su predmeti Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278; Pfeiffer, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, t. 113. i 114.; Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, t. 48.; Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, t. 100.; Dominguez, C-282/10, t. 25. do 27. i Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, t. 38., nacionalna praksa na temelju koje je nacionalni sud došao do zaključka da je tumačenje u skladu s pravom EU-a bez primjene metoda tumačenja i bez dužnog obrazloženja.

II. U slučaju u kojem, nakon primjene metoda tumačenja, poput osobito teleološkog tumačenja, vjerodostojnog tumačenja, povijesnog tumačenja, sustavnog tumačenja, logičkog tumačenja (metodom *a contrario*, metodom *reductio ad absurdum*) i nakon primjene nacionalnog pravnog poretka u cijelosti, kako bi se postigao cilj iz članka 10. stavka 2. točaka (h) i (i) Direktive 2008/48 (u daljnjem tekstu: Direktiva), sud dođe do zaključka da tumačenje u skladu s pravom EU-a dovodi do situacije *contra legem*, je li u tom slučaju moguće - npr. usporedbom s odnosima u slučaju diskriminacije ili zaštite zaposlenika - priznati izravan učinak spomenute odredbe direktive, s ciljem zaštite poduzetnika u odnosima s potrošačima po pitanju kredita, i izuzeti iz primjene odredbu zakona koja nije u skladu s pravom EU-a.

Odredbe prava i sudske prakse Unije

Članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima

Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ

Presude Suda Europske unije u predmetima *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, od C-240/98 do 244/98; *Pfeiffer*, od C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:58; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:233; C-89/08 P, EU:C:2009:742; *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:27; *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2; *CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus*, C-449/13, EU:C:2014:2464; *Ernst Georg Radlinger i Helena Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283; *Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278; u spojenim predmetima *Francisco Gutiérrez Naranjo i dr.*, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980; *Home Credit Slovakia a.s./Klára Bíroová*, C-42/15, EU:C:2016:842; *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43; *Mariusz Pawlak*, C-545/17, EU:C:2019:260

Odredbe nacionalnog prava i nacionalna sudska praksa

Članak 107. stavci 1. i 2. *Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.* (Građanski zakonik, zakon br. 40/1964)

Članci 15. i 16. *Trestný zákon č. 300/2005 Z.z.* (Kazneni zakonik, zakon br. 300/2005)

Članak 2. stavak 2. *Civilný sporový poriadok, zákon č. 160/2015 Z.z.* (Zakonik o građanskom postupku, br. 160/2015)

Članci 9. i 11. *zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Zakon br. 129/2010 o potrošačkim kreditima i drugim kreditima i zajmovima za

potrošače i o izmjeni određenih drugih zakona), u verziji koja je bila na snazi do 1. svibnja 2018.

Presuda Najvyšší súd Slovenskej republiky (Vrhovni sud Slovačke Republike; u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Slovačke Republike) od 18. listopada 2018., broj predmeta 1Cdo 238/2017

Presuda Vrhovnog suda Slovačke Republike od 22. veljače 2018., broj predmeta 3 Cdo 146/2017.

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Dana 30. ožujka 2011. LH (u daljnjem tekstu: tužitelj) dogovorio je potrošački kredit s društvom PROFÍ CREDIT Slovakia, s.r.o. (u daljnjem tekstu: tuženik). Bila je riječ o zajmu od 1.500 eura s kamatnom stopom od 70% i efektivnom godišnjom kamatnom stopom (EKS) od 66,31% s obvezom vraćanja ukupno 3.698,40 eura tijekom četiri godine u 48 mjesečnih obroka od po 77,05 eura. Već prvog dana ugovornog odnosa tuženik je od tužitelja zahtijevao kamatu od 367,49 eura zbog mogućnosti odgode obroka, iako nije bilo sigurno da će tužitelj u budućnost iskoristiti i tu mogućnost. Dakle, tužitelj nije primio 1500 eura, nego samo iznos od 1.132,51 eura, odnosno zajam koji je za 24% manji od ugovorenog iznosa.
- 2 U trenutku sklapanja ugovora tužitelj nije dobio informaciju o EKS-u. Obroci zajma nisu bili određeni u ugovoru prema udjelu glavnice, kamata i drugih tereta, što je bilo suprotno tada važećem članku 9. stavku 2. točke (k) Zakona br. 129/2010 o potrošačkim kreditima, koji je do 1. svibnja 2018. zahtijevao takvu specifikaciju.
- 3 Međutim, 9. studenoga 2016. Sud je u predmetu C-42/15 presudio da se spomenuta odredba zakona, koja je propisivala takvu specifikaciju obroka zajma, protivi Direktivi 2008/48. Slovački zakonodavac je popunio tu pravnu prazninu i, s učinkom od 1. svibnja 2018., izmijenio spomenutu problematičnu odredbu zakona.
- 4 Tužitelj je vratio zajam i isplatio tuženiku 3.698,40 eura.
- 5 Dana 2. veljače 2017. L.H. je saznao od odvjetnika da ga je tuženik oštetio jer je koristio nepoštene odredbe, te ga nije ispravno obavijestio o EKS-u. Zato je 2. svibnja 2017. L.H. podnio tužbu.
- 6 Tužitelj traži povrat kamate s obzirom na to da, prema slovačkom pravu, pogrešna oznaka EKS-a između ostalog ima za posljedicu gubitak prava vjerovnika na kamatu.
- 7 U postupku pred nacionalnim sudom tuženik tvrdi da je pravo tužitelja zastarjelo.

Kratko obrazloženje zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Što se tiče prethodnog pitanja navedenog u točki A, prema mišljenju nacionalnog suda čini se da je, u trenutku sklapanja ugovora, EKS bio neprecizno naveden i da je primijenjena nepoštena odredba.
- 9 Što se tiče iznimke od zastare, prema slovačkom pravu pravo koje proizlazi iz stjecanja bez osnove zastarijeva u roku od dvije godine. Taj rok počinje teći u trenutku tužiteljeva saznanja za stjecanje bez osnove. Nacionalni sud smatra da je tužitelj poštovao taj rok i da je pravodobno podnio tužbu.
- 10 Osim subjektivnog roka postoji i objektivni rok za ostvarenje tog prava. Kad je stjecanje bez osnove namjerno, to pravo zastarijeva deset godina od dana kada je došlo do spomenutog stjecanja. U slučaju da stjecanje bez osnove proizlazi iz nepažnje, to pravo zastarijeva tri godine od dana kada je došlo do spomenutog stjecanja.
- 11 Nacionalni sud naveo je da je vezan, u skladu s novim Građanskim zakonikom, ustaljenom sudskom praksom Vrhovnog suda Slovačke Republike. U skladu s presudom Vrhovnog suda Slovačke Republike od 18. listopada 2018., teret dokazivanja o tome je li primjenjiv trogodišnji ili desetogodišnji rok zastare je na potrošaču. U slučaju desetogodišnjeg roka, potrošač ponajprije mora precizno utvrditi trenutak u kojem se dogodilo stjecanje bez osnove i zatim dokazati da je vjerovnik imao namjeru (intelektualni i voljni element) stjecanja imovinske koristi na štetu potrošača. U ocjeni odgovornosti (intelektualni i voljni element) moraju se po analogiji primijeniti načela kaznenog prava. Ako potrošač ne dokaže namjeru vjerovnika, primijenit će se trogodišnji rok.
- 12 Nacionalnom sudu međutim nije jasno koji intenzitet povrede prava je potrebno dokazati. U tom smislu objašnjava da je gotovo nemoguće da tužitelj dokaže čak i neizravnu namjeru tuženika vezano za činjenicu da je posljednji znao da povređuje pravila u području potrošačkog kredita i da je, u tom slučaju, bio svjestan stjecanja bez osnove. Također nije jasno u odnosu na koje osobe se treba dokazati takva namjera, u odnosu na upravitelja, člana ili trgovačke zastupnika tuženika.
- 13 U tom pogledu nacionalni sud upućuje na presudu u predmetu CA Consumer Finance SA/Ingrid Bakkaus, C-449/13, EU:C:2014:2464 u kojoj je Sud Europske unije utvrdio da se nacionalni propis, prema kojem je teret dokazivanja neispunjenja obveza pružanja odgovarajućih informacija potrošaču i provjere njegove solventnosti na potrošaču, protivi pravu Unije. U odnosu na spomenuti slučaj, slovačkom potrošaču je znatno teže dokazati namjerno postupanje vjerovnika.
- 14 S obzirom na vremensko ograničenje ostvarivanja prava potrošača, nacionalni sud pojašnjava da je Sud u spojenim predmetima Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980 presudio da se Direktivi 93/13/EEZ protivi nacionalna sudska praksa kojom se vremenski ograničavaju restitucijski učinci

vezani za sudsko utvrđenje nepoštenosti odredbe samo na iznose koji su neosnovano plaćeni na temelju takve odredbe nakon donošenja odluke kojom je sudskim putem utvrđena ta nepoštenost.

- 15 Nacionalni sud dvoji da je spomenuta nacionalna sudska praksa, koja u predmetnom slučaju činjenično dovodi do primjene objektivnog roka zastare od tri godine i do smanjenja prava neinformiranog potrošača, čak do gubitka njegova prava, u skladu s djelotvornim pravnim lijekom i načelom poštenog suđenja iz članka 47. Povelje te načelom djelotvornosti prava Unije.
- 16 Što se tiče prethodnog pitanja istaknutog u točki B, vezano za metode tumačenja izvorne odredbe članka 9. stavka 2. točke (k) Zakona br. 129/2010, koja propisuje preciziranje obroka zajma na temelju udjela glavnice, kamata i drugih tereta, nacionalni sud spominje da je dana 22. veljače 2018. Vrhovni sud odlučio da je, u starijim slučajevima, koji su prethodili izmjeni tog zakona, potrebno primijeniti usklađeno tumačenje. U skladu s tom presudom, navedena odredba članka 9. stavka 2. točke (k) Zakona br. 129/2010 mora se tumačiti u smislu da ne nameće obvezu pružanja traženih informacija na precizan način u odnosu na svaku stavku (to jest glavnice, kamatnu stopu i druge terete), nego samo obvezu ukupnog pružanja informacije u odnosu na obrok koja sadržava glavnice, kamate i druge terete.
- 17 Nacionalni sud smatra da iz spomenute presude ne proizlazi jasno koje metode tumačenja je koristio Vrhovni sud, kao ni način postupanja kojim je došao do usklađenog tumačenja. Nacionalni sud smatra da takvo usklađeno tumačenje predmetne odredbe može dovesti do tumačenja *contra legem*. Rješenje može biti izuzimanje iz primjene te odredbe, međutim, slučaj se mora ticati važnih društvenih odnosa kao što je diskriminacija (Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278) ili prijetnja zdravlju zaposlenika (Pfeiffer, C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:58). Nacionalni sud sumnja da je, u svrhu zaštite poduzetnika koji isplaćuju novac, moguće priznati izravan učinak Direktive 2008/48, s obzirom na to da se to protivi sigurnosti prava potrošača, koji su se možda pouzdali u verziju navedenog zakona.